

Činnost ruského jezdeckta ve Východních Prusích.

(Součinnost s armádou gen. Samsonova.)

Pozdě večer 14. srpna*) dostal štáb 1. ruské armády směrnicí vrchního velitele severozápadní fronty (čís. 3020), kterou se zásadně měnil původní operační plán: „Části, které ustoupily před vámi“, pravila směrnice, „byly převezeny na frontu 2. armády a účelí na ni silně u Bischofsburgu—Gilgenburgu a Soldau. Obsadili jsme Allenstein. Pracujte spolu s 2. armádou tím, že postoupíte co nejdále dopředu svým levým křídlem na Bartenstein, a vysuňte k Bischofsburgu své jezdectvo...“

Až dosud se řídil velitel 1. armády směrnicí čís. 1, vydanou již 31. července, kde bylo řečeno: „1. armáda, majíc silné jezdectvo, má za úlohu po přechodu řeky Angerapp co nejlouběji obchvátití levé křídlo protivníka, aby jej odřízla od Königsbergu (= Královce) ...“

Základní myšlenka oboustranného obchvatu nepřátelských křídel, obsažená v této směrnicí, pronikala všechna další nařízení pro armády severozápadní fronty až do 14. srpna v to.

Pro ruské zbraně úspěšná, celkem však nerozhodná bitva u Gumbinnen (7. srpna), nikterak nezviklala přesvědčení štábu fronty o správnosti úkolů, daných 1. armádě; ještě 13. srpna štáb fronty potvrzuje, že dalším prvním cílem armády je stále týž Královec (Königsberg) ...

Je přirozené, že jakmile vyšší velitelství žádá, aby se otřesené nepřátelské armádě nedovolilo, aby se skryla do pevnosti, obrací generál Rennenkampf svou pozornost na stranu k pevnosti a na své pravé křídlo: na tomto křídle udržuje hlavní sílu svého jezdeckta: 70 eskadron Chama Nachičevanského a jen jednu divisi: 18 eskadron generála Gurka má na levém křídle. Pozornost, věnovaná 1. armádou pravému křídlu, projevuje se zvláště v úkolech daných oběma jezdeckým skupinám: pronásledování ustupujících sborů 8. německé armády směřuje na Insterburg, při čemž se zapomíná, že po bitvě u Gumbinnen byly ztraceny dva drahocenné dni, což dává německému velení možnost nejen uniknouti z dosahu ruských úderů, ale i z dosahu přezvědů ruského jezdeckta.

*) Data v tomto článku jsou podle starého ruského kalendáře.

Zkrátka jezdecká skupina Chana Nachičevanského ztrácí dva dni (10. a 11. srpna) na to, aby objela křídlo ruské pěchoty. Teprve koncem 11. srpna podařilo se Chanu Nachičevanskému zjednatí dotyk s protivníkem: byl to zad divise Brodruchovy, odcházející do pevnostního okrsku Královeckého.

V noci s 11. na 12. nocuje skupina Nachičevanského v prostoru Taplachen, na pravém břehu řeky Pregel.

Jezdecká skupina generála Gurka dostala úkol: prezvídati v pásnu Angerburg—Darkehmen a pozorovati jen slabými silami v prostoru Lötzen; to je Gurko dostal směr ne přímo na západ, nýbrž na severozápad. Opět je pozornost velitelství upoutávána na Instербurg.

Po noclehu 8 km na západ od Angerburga, na řece Angerapp, hnul se Gurko 11. srpna na sever k Instербurgu a dostal se do prostoru vesnice Gr. Begnūnen až k večeru, zjednav dotyk s protivníkem, ustupujícím na západ od Angerburgu. Převoz 3. zál. něm. divise 8. a 9. srpna, nakládající se v stanici Angerburg, ruské zpravodajství nezjistilo. Zato generál Gurko poslal štábu armády cennou zprávu, že na své cestě zpozoroval stopy ústupu XVII. německého sboru.

*

První a neočekávaný větší neúspěch u Gumbinnen silně působil na nervy vyššího německého velení a generál Moltke učinil ihned opatření k převozu dvou německých sborů a jedné jezdecké divise z francouzské fronty na Vislu; současně nahradil nezdarem otrěseného generála Prittwitze generálem Hindenburgem.

Se zřetelem na prostorovou odloučenost 1. a 2. ruské armády na jedné straně a na velmi vyvinutou železniční síť ve Východním Prusku na druhé straně bylo rozhodnuto, vésti krátký úder proti 2. ruské armádě gen. Samsonova a po příjezdu posíl z francouzského bojiště definitivně skoncovati s ruským vpádem do německé provincie.

Německé sbory, odpoutavše se nepozorovaně v noci se 7. na 8. srpen, odcházely rychle na západ, aby v nejbližším týlu část sil přesunuly po železnicích do prostoru, v němž se začínala bitva mezi 2. ruskou armádou a částmi XX. německého sboru. Převážené jednotky I. sboru a 3. zál. divise se objevují na bojišti XX. sboru od 10. srpna. Dva jiné sbory (XVII. a I. záložní) ustoupily do týlového prostoru a 11. srpna nocovaly: XVII. sbor (gen. Mackensena) ve Friedlandu, I. zál. sbor (gen. —?) v Schippenbeilu.

12. srpna měly tyto sbory zahájit pohyb na jih proti VI. ruskému sboru, postupujícímu od Ortelsburgu na sever.

Konečně k večeru 11. srpna dohání ruské jezdectvo zad německých sborů, unikajících na západ, ale dotyk je zjedнан na frontě tak úzké, že zprávy mýlí nejen velitele jezdectva, ale i velitele 1. armády.

Skutečně Chan Nachičevanský ani neprovedl průzkumu na jih od řeky Pregel, jinak by byl nezbytně dostal zprávu o soustředění značných sil nepřátelské pěchoty (XVII. sboru) v prostoru u Friedlandu. Situace ruského jezdectva Chana Nachičevanského v prostoru Taplachen byla operativně neobyčejně výhodná; bylo jenom třeba odpoutat se od protivníka, odcházejícího ve směru na pevnost, zanechat za ním jenom spolehlivé pozorování a hlavní síly jezdectva rozevřítí v široký vějíř, aby byl propátrán celý prostor na levém břehu Pregoly, a to co možná nejlouběji na jih.

Bohužel pevnost Královec přitahuje na sebe všechnu pozornost velitele jezdeckta, který v témž duchu podává i zprávy do štábu 1. armády. Ten pak plní doslova zastaralou již směrnicí č. 1 štábu fronty a věnuje pozornost jenom tomu, co potvrzuje předpoklady jeho i jeho představeného; co jim odporuje, to se klidně přezírá. Tak si nikdo vůbec nevšiml zpráv generála Gurka o pohybu části 3. zál. divise na západ k Rastenburgu, jakož i o průchodu (soudě podle stop, zanechaných v tábořištích) části XVII. sboru Mackensenova po silnici Darkehmen—Nordenburg na západ...

*

11. srpna vydává generál Rennenkampf rozkaz celé armádě postupovati na Königsberg po obou březích Pregoly. Nejsa spokojen s prací jezdeckta, rozděljuje ji poněkud jinak a sám jí dává nejbližší úkoly, totiž: z oddílu Nachičevanského běře se celá divise (2. gardová) k průzkumu pevnostního okrsku i příchodů k pevnosti na sever od řeky Pregel. Nachičevanskému s ostatními 46 eskadronami dává se úkol přezvědň a ničení železnic v pásmu na jih od řeky Pregel do čáry Darkehmen—Gerdauen—Bartenstein, kde v té době nocovaly dva německé sbory. Tak se směr 46 eskadron Nachičevanského na Allenburg—Friedland—Bartenstein mohl Němcům státí osudným.

Vskutku, pohyb dvou německých sborů (XVII. a I. zál.) by byl býval objeven, což by bylo mělo za následek ihned změnu ruského plánu přímo na Königsberg; přítomnost pak silného jezdeckta v pásmu nových operací německých byla by nepříteli spletla koncept a donutila jej velmi pravděpodobně, aby se vzdal riskantního pochodu. Kromě toho druhá jezdecká skupina, generála Gurka, dostala po nocování v prostoru Darkehmen úkol prozkoumati pásmo na jih od čáry Darkehmen—Gerdauen—Bartenstein na frontě Bartenstein—Seeburg a byla by se dostala do boku německých sil, spěchajících na jih. Pouhým pohybem na jihozápad by byl Gurko tlačil na operativně tak důležité manévrovací pásmo dvou sborů a svíral společně se skupinou Nachičevanského toto pásmo se dvou stran.

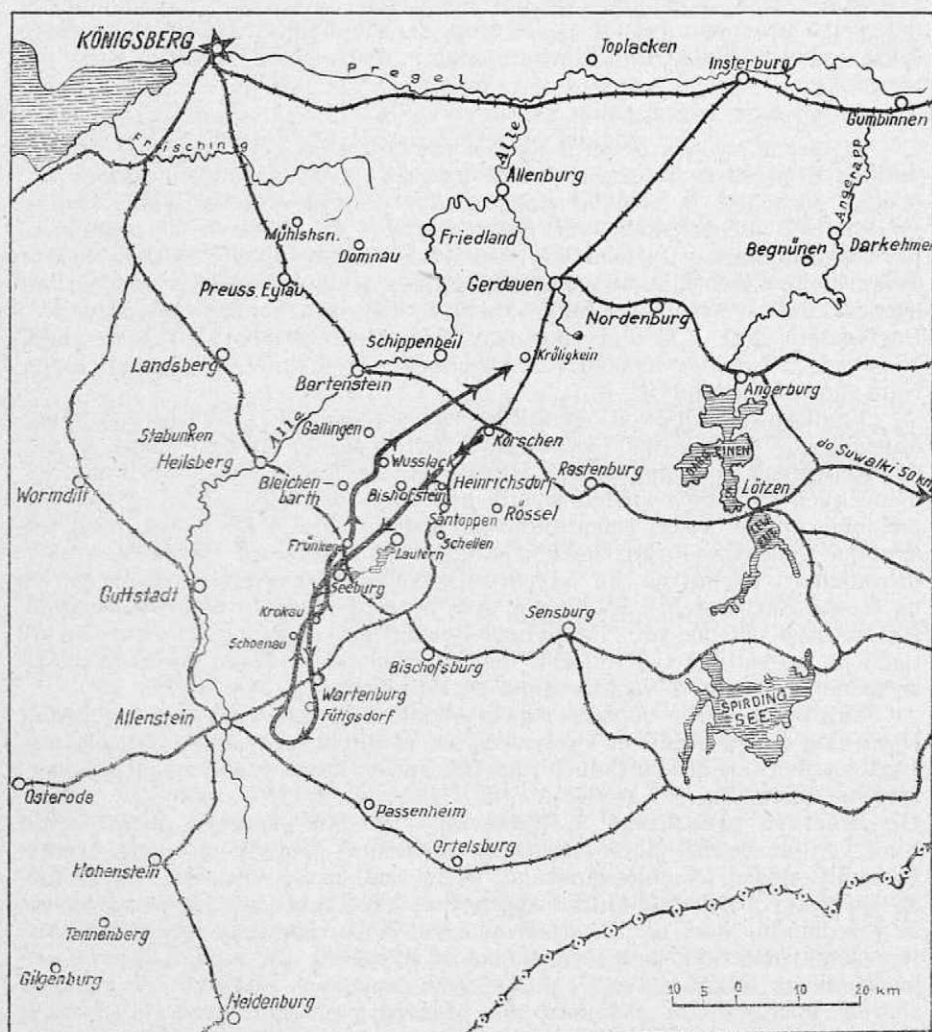
Tak byl po prvé v popisovaném období dán jezdecktu správný směr. Nyní nám zbývá očekávat správné vyplnění úkolů jezdeckými veliteli, počítat s jejich iniciativou v duchu nových zpráv, které musili získati, jsouce správně usměrněni.

Přeprava přes Pregel a vyčkávaní výsledků přezvědě, namířených v nových směrech, jakož i takticky nesprávný pohyb na úzké frontě (obvyklý způsob Nachičevanského, který vedl masy jezdeckta na frontě 3—4 verst*) a neustálé ohlížení po pevnosti Königsbergu má za následek, že Friedlandu, kde na 12. srpen nocoval XVII. německý sbor, dosáhly jednotky jezdeckta Nachičevanského až k večeru 13. srpna, kdy se německé sbory (XVII. a I. zál.) po úsilných pochodech setkaly s VI. ruským sborem, postupujícím proti nim. Ani přezvědy, ani jádro jezdeckta Nachičevanského nevyjasnily skutečné situace, a proto ani nepřekážely pohybu německých sborů. Hlášení Nachičevanského s epickým klidem konstatovala fakt rychlého ústupu německých proudů před ním, a to ve dvou směrech: na Královec a na jihozápad!

Jezdeckto Nachičevanského nezjistilo též situaci 1. německé jezdecké divise, která skrytě před ruským jezdecktem přešla 13. srpna z Gerdauen na Schippenbeil, plníc velmi obtížnou úlohu krytu bočného pochodu dvou

*) 1 versta = 1060 m. (Pozn. překl.)

německých sborů. Odpovědnost a choulostivost úkolu 1. jezdecké divise německé velení výborně chápalo, pročež jí přidalo dva pluky divisního jezdeckta a dalo jí právo široce využít četných oddílů zeměbranců (landšturmu). Kromě toho poslána k Rastenburgu 6. zeměbranecká brigáda.

Viděli jsme již, že od severní skupiny ruského jezdeckta nemohlo Němcům nic vážného hrozit. O nic lépe s hlediska operativního nepracoval tentokrát i nadaný jinak jezdecký velitel generál Gurko: opsav křivku ve směru obráceném od protivníka (od Angerburgu na Darkehmen) s cílem přiblížit se k svému týlu a doplnit zásoby, obsazuje Gurko při plnění nového úkolu na 12. srpna (úkol formulován takto: hluboký průzkum na

frontě Bartenstein—Seeburg a v nejbližším týlu Lötzenu, styk s pravým křídlem 2. armády, které se předpokládalo u Seeburgu) bez boje Nordenburg a uraziv za den všeho všudy 25 km, zastavuje se, „aby vyčkal příchodu trénů, kde byly uloženy mapy“...

Vinou tak málo energické činnosti jezdeckta hlásí jistě zoufalý velitel 1. armády 13. srpna do štábu fronty, že mu dosud není známo, kam se skryl I. a XVII. německý sbor. „Pravděpodobně do Královce“, uzavírá neočekávaně gen. Rennenkampff(!).

Vzhledem k tomuto hlášení velitele armády potvrzuje štáb fronty znovu, že všechny hlavní myšlenky jeho směrnice čís. 1 zůstávají v platnosti, t. j. hlavním cílem operací první armády zůstává pevnost Königsberg...

Výsledky neobratné činnosti ve dnech 10.—13. srpna měly osudný vliv na další dispoice velitele 1. armády: nařizuje Chanu Nachičevanskému na 14. srpna, aby prováděl přezvědy hlavně ve směru na Königsberg až po řeku Frisching „v to“; řeka ta je bahnitá a tvoří předsunuté postavení u pevnosti. Generál Gurko tímto rozkazem armádního štábu je ponechán osamocen v prostoru na jeho skrovné síly příliš rozsáhlém.

*

13. srpna se začíná v prostoru Bischofsburgu boj, v němž byl rozbit osamocený VI. ruský sbor 2. armády i vyřazen z dalších operací, zatím co jednotky dvou sborů (III. a IV.) 1. armády prováděly zbytečný manévr proti opevněnému prostoru Královce; zatím též II. sbor, přidělený před samou operací od 2. k 1. armádě (to se často stává při náhlých změnách v sestavě sil), zbytečně se přemísťoval. Nezúčastnil se boje VI. sboru, ačkoli měl k němu dvakrát blíže než ke křídelnímu sboru 1. armády; nemohl však ani „jít stejným krokem“ s celkovou frontou 1. armády. Směr pohybu 2. sboru však silně znepokojil německé velení: očekávalo, že jej spatří v prostoru zamýšleného jím boje s VI. sborem 2. ruské armády, a proto se snažilo tomu zabránit: 1. německá jezd. divise dostala úkol jít vstříc této skutečné hrozbě ve směru na Bischofstein—Rössel.

13. a 14. srpen uplynul pro jezdectvo chbou stran (1. něm. div. a Gurko) za drobných potyček a pomalých pohybů: 1. německá jezd. divise, 6. zeměbran. brigáda a malé oddíly landšturmů, t. j. všechny jednotky, jejichž úlohou bylo krytí prostor Bischofsburgu, v němž se odehrávala bitva, přirozeně se pohybují dvojnásob opatrně ve směru na Rastenburg, kam míří II. ruský sbor, a proto, jdouce mu vstříc, nemíní se upoutat do vážného boje s jezdeckými jednotkami Gurkovými. Ruský II. sbor se pomalu šine na severozápad, jde svými předvoji podél fronty uvedeného německého krytu. Divise generála Gurka, správně usměrněná, postupuje 13./8. k železničnímu uzlu Korschen, kde se 14./8. zaplétá do zdoluhavých a neplodných bojů s jednotkami landšturmů, kryjícími tento prostor, při čemž propase příležitost zachytit 1. jezdeckou něm. divisi, spěchající na jihovýchod. Tato divise se boji obratně vyhnula. Jediným ziskem za tyto dny je, že generál Gurko zjednal styk nejen se sborovým jezdectvem II. ruského sboru, ale zjistil i přítomnost jedné divise tohoto sboru u Rastenburgu i pohyb druhé divise téhož sboru od Seeburgu na severozápad.

Dobře organizované přezvědy od Korschenu daly rovněž dosti úplné zprávy o nepříteli: zjištěny pěchotní přední stráž s frontou na východ v prostoru Rössel (zřejmě proti II. ruskému sboru) a zvýšená činnost na

silnici Bartenstein—Bischofstein, pohyby německých aut a německého dělostřelectva. Situace ruského jezdeckva v předvečer náhlé změny dřívějších směrnic je tato: 46 eskadron Chana Nachičevanského je přikováno k pevnosti Königsbergu a přilepeno na bahnitou a opevněnou říčku Frisching, 18 eskadron generála Gurka, celkem správně usměrněných, uvázlo v onom jako guma pružném prostoru, jenž byl nasycen drobnými nepřátelskými oddíly, úspěšně zadržujícími prudký pohyb ruského jezdeckva. Přes to generál Gurko splnil mnohé z toho, co mu bylo přikázáno, a není jeho vinou, že byl slab všude, kde bylo třeba prorazit silným úderem člnu. Nesprávné rozdělení ruského jezdeckva bylo pocitováno až do konce.

*

Směrnice štábu fronty, kterou jsme uvedli na začátku, měníc v základě plán velitele 1. armády, úplně jej překvapuje: pěší sbory se posílají na pevnost Königsberg, kdežto jezdeckvo je rozmetáno širokým vějířem na sta kilometrů ve třech skupinách, při čemž hlavní jeho jádro se na krajním pravém křídle.

Směrnice štábu fronty nařizovala určitě: vysunouti sbory kupředu, levým křídlem na Bartenstein a jezdeckvo vyslati na Bischofsburg — ale generál Rennenkampf se rozhoduje pásmo postupu sborů rozšířit poněkud na jih a usměrňuje levé křídlo na Bischofstein, kdežto jezdeckvo, aspoň jeho jádro, naopak usměrňuje severněji, místo na Bischofsburg na Wormditt.

Jádro jezdeckva, kterému byla svěřena součinnost s II. armádou, dělí se na 3 skupiny: první — Chana Nachičevanského — silná 36 eskadron a sotní, dostala rozkaz v Mühlhausen po poledni v době, kdy plnila svůj zvláštní úkol na přístupech k pevnosti, a proto mohla vyraziti za novým úkolem až ráno 16. srpna. Směr této skupiny byl na Pr. Eylau—Landsberg—Wormditt.

Druhá skupina generála Raucha (2. gard. jezd. divise) o 24. eskadronách byla stahována od pevnosti, ze samého pravého křídla armády a měla se přes Allenburg—Domnau dostat k Landsbergu, při čemž musila urazit na 100 km a přepravit se přes Pregel.

Třetí jezdecká skupina generála Gurka (1. jezd. div.) — 18 eskadron — dostala rozkaz v osadě Korschen v poledne 15./8., aby postoupila na frontu Seeburg—Bischofsburg s úkolem pomáhat VI. rus. sboru, bojujícímu v prostoru Passenheim.

Pozorné studium mapy nás přivádí na myšlenku, že jen úplná neznalost situace v prostoru 2. armády gen. Samsonova mohla býti příčinou takového rozdělení a usměrnění jezdeckých mas 1. armády. Skutečně, jak štáb fronty, tak i štáb 1. armády měly smutnou představu o tom, co se dalo v té nešťastné armádě, na jejíž pomoc spotřebovaly téměř všechny jezdecké prostředky.

Po zdoluhavých rozhovorech se štábem fronty a po dlouhém váhání dospěl generál Samsonov k onomu polovičatému rozhodnutí, které též zničilo jeho armádu, totiž: snaže se splniti nařízení štábu fronty, současně však vycitňuje ze zpráv skutečný stav věcí, rozhazuje své sbory do vějíře, při čemž i dva střední sbory (XV. a XIII.) jdou v rozbíhavých směrech, první útočí na Hohenstein čelem k západu, druhý jde na Allenstein, na sever. Dva sbory, VI. a I., kryjí tuto pochybnou operaci středu, která již svým usměrněním je odsouzena k nezdaru.

Německé velení si zatím klade jasný a prostý úkol: přesunuje k podpoře západního XX. sboru dva sbory, po jednom na každé křídlo, a dvěma sbory k večeru 13./8. se vyrovnává poměrně snadno s VI. ruským sborem, otvírajíc si cestu do zad střední skupiny ruské armády Samsonovovy na severním křídle. Teprve 14./8. Samsonov konečně pochopil chybný směr středních sborů a pokouší se přitáhnout XIII. sbor od Allensteinu na západní směr, ale už je pozdě. XV. sbor, rovněž přinucený poněkud opravit směr postupu, daný štábem armády, vykrvácel v nerovném boji a byl nucen na svém levém křídle se usadit na místě. Nezdar I. ruského sboru (u Soldau) na levém křídle 2. ruské armády otevřel cestu do týlu armády Samsonovovy na jejím jižním křídle. Mohutné německé berany (8½ divisi proti ruskému levému křídlu a 4½ divisi proti pravému) udělaly svou práci: druhá ruská armáda se dostala do kleští, zbývalo jen sevráti co nejtěsněji a nejpevněji jejich čelisti. Pod vlivem neúspěchů nebo snad z jiných důvodů, jejichž tajemství vzal generál Samsonov s sebou do hrobu, dává na 15./8. středním sborům rozkaz, aby úderem do boku, ba i do týlu protivníka na Gilgenburg (proti I. německému sboru) napravily situaci svého levého křídla. Generál Samsonov, chtěje přímo řídit tuto operaci odchází osobně do prostoru XV. sboru a ruší všechna spojení s vnějším světem. („Přístroj Hughes ruším. Dočasně budu bez spojení.“) Byl konec vedení operací armády. Začínala se katastrofa...

Tu, zdálo se, mohla, když ne od porážky, tedy aspoň od úplného obklíčení, spasiti pomoc 1. armády. Na důkaz toho máme vážný fakt: jaký dojem měl na Hindenburgův štáb postup divise generála Gurka a její energický boj u stanice Korschén 14. srpna.

V 5.30 hod. 15./8. byl z Tannenbergu vydán rozkaz vojskům 8. německé armády, měnící frontu armády o 90° obratem kolem osy Hohenstein, při čemž XVII. a I. zál. sbor šly nazad (XVII. na Guttstadt) na desítky verst k řece Alle. Touto novou náhlou manévrovou změnou chtělo se německé velení pojistit proti úderu sborů armády Rennenkampfovy, jejichž stín se Ludendorffovi rýsoval za jezdeckou clonou gen. Gurka (u Korschén). Velitel XVII. sboru gen. Mackensen tohoto rozkazu však neuposlechl a pokračoval v postupu za rozbitým VI. ruským sborem na Passenheim, čímž i dokončil úplné obklíčení armády Samsonovovy...

Kdyby však byla bývala u Korschén ne slabá 18eskadronová divise Gurkova, nýbrž k tomu ještě celý jezdecký sbor Chana Nachičevanského s energickým velitelem v čele, mohla tato jezdecká masa donutit velitele německých sborů k přesnému vyplnění rozkazu 8. armády, nebo vydati všanc svůj týl.

Plné obklíčení 2. ruské armády se skončilo až 18./8. a tomuto manévru, provedenému v klidné celkem atmosféře chladného výpočtu, měla a mohla překážeti správně usměrněná masa jezdeckta 1. armády.

Prostor 2. armády byl pro sbory 1. armády příliš daleko, takže bylo marné posílati tam péchotu, což si již prvního dne štáb fronty uvědomil; zato jezdeckto mělo a mohlo pomoci.

Činnost první skupiny Chana Nachičevanského.

Nachičevanský velel celkem 36 eskadronám, které ráno 16./8. vyšly ve směru na Pr. Eylau, Guttstadt. Cestou bylo nařizováno zničit železniční viadukt u Landsbergu; na to byly spotřebovány téměř všechny výbušiny skupiny a ztraceny asi 4 hod. času, neboť celá skupina stála kolem via-

duktu, pozorujíc jeho zničení. Skupina nocovala v osadě Stabunken, urazivši za den všeho všudy 35 km. 17. srpna se hnul dále na Guttstadt, což přivádělo jezdeckto do prostoru citlivějšího a zranitelnějšího pro Němce. Urazivši asi 25 km, zastavila se skupina v Guttstadtu na nocleh. Přezvědy zjistily a hlásily, že Allenstein a Seeburg jsou obsazeny nepřátelskou pěchotou a jezdecktvm. Do Allensteinu bylo ještě 24 km. Na noc přišel všeobecný rozkaz: pěchota zastaví svůj pohyb na pomoc 2. armádě. Jezdecká skupina pokračuje v přezvědech do týlu protivníka a zničí železnici Königsberg—Rastenburg.

Na 18. srpen si dává Nachičevanský nový cíl: jíti na Wormditt, takže se do Allensteinu, kde bylo nejcitlivější místo týlu levého nepřátelského křídla a kde se odehrávala tragedie armády Samsonovovy, nedostává.

Druhá skupina, 24 eskadron generála Raucha, byla ve chvíli, kdy dostala rozkaz, tak daleko od prostoru 2. armády, že nebylo možné očekávat od ní energickou a včasnou akci. Je známo, že 17./8. došly přezvědné oddíly této skupiny do Heilsbergu a 18./8. gen. Rauch je již v prostoru Korschen. Nepodařilo se vůbec zjednatí styk se skupinou Chana Nachičevanského a skupinou Gurkovcu; nebylo to ani úkolem generála Raucha, který pracoval zcela samostatně. Proto jsou též výsledky jeho činnosti tak nepatrné.

Operace třetí skupiny, generála Gurka, třebaž i nejslabší, byly velmi úspěšné, což možno vysvětliti vedle osobních vlastností velitele i tím, že směr její činnosti byl velmi vhodný. Od 11. do 14. srpna splnil generál Gurko svěřený mu rozsáhlý úkol průzkumu pásma 55 km od Bartensteinu po Seeburg, zjednatí u tohoto místa styk s jednotkami 2. armády a konečně zjistiti, je-li obsazena řeka Omet a jakými silami. Dřívější úkol, krýti křídlo 1. armády, trval dále, ba generálu Gurkovi bylo ještě nařízeno, aby přesně zjistil situaci nepřítele u Lötzen, na záp. od Mazurských jezer... Zřejmě měl generál Rennenkampf velmi dobré mínění o veliteli třetí jezdecké skupiny, neváhal-li vložit na jeho bedra tak složitý úkol.

Jak již víme, srazil se 14./8. gen. Gurko s jednotkami, kryjícími pohyb německých sborů (XVII. a I. zál.) na jih a nyní přecházejícími k vyplnění nového úkolu na jihovýchod naproti jednotkám II. ruského sboru.

Generál Gurko, vyslav od Korschen tři přezvědné oddíly (po eskadroně) (na Bischofstein, Rössel a Rastenburg), očekával trpělivě do poledne 15./8. výsledky tohoto průzkumu, který měl další úspěch: podařilo se zjistiti nejen přesun 1. něm. jezd. divise k Rastenburgu, ale vyšetřit cestou i čaru předních stráží, obrácených čelem na východ, zřejmě čekávajících srážku s jednotkami II. ruského sboru; mimo to zjednan styk s pěchotou a jezdecktvm tohoto sboru, ba i s jezdecktvm 2. armády (s hulanickým plukem 4. jezd. divise, který byl na nejkrasnější pravém křídle 2. armády).

Tak, když gen. Gurko dostal v poledne 15./8. směrnici o spolupráci 2. armády a postupu na frontě Seeburg—Bischofsburg na pomoc VI. sboru, znal nejenom situaci, ale chápal (nejenom se dohadoval) manévry protivníka, vyvíjející se před jeho očima v posledních dnech: zesílená činnost nepřátelská na úseku silnice Bartenstein—Bischofstein neunikla pozornému zraku gen. Gurka. Kdyby byl měl po ruce silnější jezdeckto a nebyl spoután přerozmanitými složitými a odpovědnými úkoly, sotva by si byl dal ujit vhodný okamžik a byl by vyrazil samostatně a na svůj vrub na pomoc VI. sboru, jdoucímu na slepo.

Dostav nový úkol, vyrazí generál Gurko za 2½ hodiny z Korschen, nevyčkáváje návratu přezvědých eskadron, třebaže jejich nepřítomnost značně zeslabovala jeho početní stavy (celkem zbylo 15 eskadron).

Směr měla skupina všeobecně na Seeburg přes Heinrichsdorf a Sauppen. V prostoru Heinrichsdorfu došlo ke krátkému střetnutí s protivníkem, jehož proudy postupovaly na jihozápad, to jest ve směru opačném než včera, kdy šly mimo Korschen. Kromě jezdeckta zpozorována i pěchota s dělostřelectvem, ale všechny tyto jednotky se vyhýbaly rozhodnému boji a neustále pochodovaly, jako by kryly nějaké přeskupování sil.

16./8. vyslány přezvědy na Bischofstein, Lautern, Schellen, Rössel a Rastenburg a pokyly úplný obraz toho, co se dalo, před frontou jezdecké skupiny: 1. německá jezdecká divise, která předtím byla v prostoru Rastenburg—Rössel, přešla před zraky jezdecké skupiny do Lautern, vystřídavši tam 6. zeměbranceckou brigádu, jež odešla na jih na Bischofsburg.

V touž dobu obsadily předvoje II. ruského sboru Gallingen a Wusslacku. Sborové jezdeckto II. sboru došlo do Bischofsteinu. Tak se skupina Gurfkova octla na křídle levého křídelního sboru 1. armády. Co se týče zajímavé otázky styku s VI. ruským sborem, bylo zjištěno, že sbor bojoval s protivníkem v prostoru Bischofsburg; ale jak tento boj dopadl a kde sbor je, nebylo známo. Bischofsburg byl obsazen německou pěchotou...

Asi v 18 hodin dostal Gurko všeobecný rozkaz, kterým se rušil pohyb pěších sborů na pomoc armády Samsonovovy a jezdecká skupina dostala přesný úkol: zjistit situaci armády Samsonovovy a pomoci jí... Při tom byly na vybranou dva směry: na Allenstein a na Passenheim. Generál Gurko zvolil první, na Allenstein.

Celý 17./8. věnován přípravě nájezdu na Allenstein, přezvědům a zničení železnice.

Směr nájezdu: mezi Bischofsteinem a Lautern, pak na jih, obejít Seeburg od severu a od západu. Železnici Allenstein—Korschen přetrhnouti západně od Wartenburgu. Allenstein atakovati z východu, v úseku mezi železnicí na Passenheim a Wartenburg. Nájezd provádí celkem 15½ eskadron s 6 děly. Skupina vyrazila 18./8. ve 4.30 hodin.

Od přezvědých oddílů došla zpráva, že železnice Seeburg—Heilsberg je bedlivě střežena pěchotou a jízdními hlídkami, ale na silnici nebylo nic zpozorováno. Téhož dne přezvědy druhé jezdecké skupiny (gen. Raucha) došly k Heilsbergu a Chan Nachičevanský nocoval se 17. na 18. srpen v Guttstadtu, na 24 verst od Allensteinu. Tam 18./8. směřuje Gurko, ale Nachičevanský se současně obrací zpět od Allensteinu, nemaje zřejmě tušení o blízkém jednotném cíli. Štáb armády zapomněl připsati k známému rozkazu zastavení pohybu na pomoc Samsonovovi, že gen. Gurko dostal rozkaz provést nájezd na Allenstein... Taková malá, ale důležitá podrobnost by byla pravděpodobně upoutala pozornost Chana Nachičevanského a byl by asi také pokračoval na Allenstein, ovšem s druhé strany a také z týlu. Konec konců musil Gurko sám provádět obtížný útočný úkol: prodírat se pásmem nasyceným nepřátelskými vojsky a útočit na místo ne-li předem opevněné, tedy jistě dobře obsazené. Bylo těžké skrytí před německým velením pohyb (spojený s bojem) skupiny Chana Nachičevanského i velmi mnoho přezvědých eskadron ode všech tří jezdeckých skupin, obklopujících do půlkruhu prostor nového seskupování protivníka, čelem na východ proti Rennenkampfovi.

Jezdecká skupina generála Gurka vyrazila přesně v nařízenou hodinu a pohyb byl organizován takto: v předvoji pluk, bočné voje po jedné eskadroně vpravo i vlevo, celkem na zajištění 8 eskadron; ve valném voji bylo asi stejně (o něco méně).

Když skupina mýjela Seeburg, bylo nutno na výšině u vesnice Frünken kryti se pravým bočným vojem před nepřátelskou rotou, postupující od severu; na straně u Seeburgu bylo třeba zesílit bočný voj zvláštní clonou vlevo v síle 2½ eskadrony s kulomety.

Přechod přes železniční trať v prostoru Seeburg bylo nutno vynutiti si silou: předvoj útočil pěšky na německou pěchotu chránící trať a odrazil ji.

Dále až do Wartenburgu postupovala skupina klidně. K zajištění přechodu přes trať u tohoto města obsadil předvoj pěšky trať na širokém úseku, vyhodil ji na několika místech do povětří a znemožnil tím Němcům převoz posil po dráze.

Další pohyb skupiny byl stále pomalejší a opatrnější — skupina přicházela do okruhu působnosti Allensteinu, který byl zřejmě již pevně obsazen.

Skutečně také již 6 kilometrů od města, u vesnice Fütigsdorfu, přinutily 2 německé rotý k rozvinutí nejprve celý předvoj gen. Gurka a pak i valný voj. Ruské jezdectvo, obchvátivši křídla německého postavení, vyhnalo protivníka ze zákopů a pronásledovalo jej palbou i koňmo. Při tom byla v týlu postavení zjištěna přítomnost celé tábořící pěší brigády s dělostřelectvem. Německé dělostřelectvo zahájilo ihned palbu a půl druhé hodiny trval dělostřelecký souboj.

Nemělo smyslu pokračovat dále v boji; skupina byla téměř úplně obklíčena a nebylo možno čekat, až se zatím ještě neviditelný kruh zcela uzavře. Bylo jasné, že protivník úder očekával a byl právě s té strany připraven k odporu. Překvapení nebylo. Byl den a celou jezdeckou skupinu bylo vidět jako na dlani. Bylo nutno odejít dobrovolně, včas, dokud se neuzavrou všechny východy.

Ústup byl jako vždycky mnohem obtížnější a nebezpečnější. Ustupovalo se tudý, kudy se původně postupovalo. V zadním voji byl kozácký pluk, který musel zdržovati německý prapor, pronásledující velmi energicky od Allensteinu.

Zvláště kritická byla situace skupiny při zpětném přechodu železnice Allenstein—Wartenburg; zde kozáci musili zahnat pěchotní jednotky německého krytu a ničit na několika místech trať. Na zpětném pochodu se chránila skupina jen malými bočnými voji v síle do půl sotně a asi k 20. hodině dospěla šťastně do Schoenau, kde měla vojska tříhodinový odpočinek.

Za tmy vyrazila skupina dále a pohybovala se většinou v terénu bez cest; na jednom místě bylo nutno přejít hlubokou strž a přetahovat děla ručně. Teprve ve 2 hod. v noci dorazila do vesnice Krokau, t. j. od odpočinku urazila vzdálenost jen 8 km za tři hodiny.

V této malé vesnici nastala příhoda, velmi obyčejná při nočním pochodu a při únavě i nervovém napětí: čelo valného voje ztratilo styk s předvojem a procházelo Krokau jinou ulicí, neprozkoumanou předvojem. Nepatrná německá hlídka přezvědná, která neúnavně pozorovala pohyb jezdecké skupiny, náhle zahájila palbu a způsobila přechodný zmatek v proudu. Při pochodu mimo Seeburg bylo jako dříve nařízeno, postavit clonu na straně k městu; kromě toho bylo rozhodnuto změnit cestu,

obrátkiti se přímo na sever na Bleichenbarth. U tohoto místa byl znovu odpočinek čtyřhodinový, před tím však byla ještě přerušena trať.

Bylo 9 hodin 19. srpna.

Odpočinek byl přerušen, když se objevil silný nepřátelský proud všech zbraní se strany Bischofsteinu. Generál Gurko vyslal proti nepříteli sotňu kozáků a obrátil svou skupinu na Wusslack, kde narazil na pěší oddíl nepřátelský s cyklisty. Ti rychle přehradili cestu ruskému jezdecktu, lehli do silničních příkopů a přinutili skupinu zahnouti opět na sever pod záštitou jednoho kozáckého pluku. Dále postupovala skupina mimo cesty, vyhýbajíc se obydleným místům a v 19.30 hod. dorazila konečně do Kröligheinu, kde přenocovala pod ochranou divise gen. Raucha, jež v té době rovněž došla do tohoto prostoru, ale omezila se jen na vyslání přezvěďů na jih.

Na každý způsob přítomnost Rauchovy divise v prostoru Korschen a jejích přezvědných oddílů, vyslaných na Seeburg, Rastenburg velmi usnadnila situaci gen. Gurka, neboť upoutaly pozornost protivníka a hlavně jeho jezdeckta na Korschen.

Bohužel Gurko nevěděl nic o přítomnosti divise Rauchovy v svém prostoru, nýbrž stále čekal, že se v prostoru Allensteinu setká se skupinou Nachičevanského.

Raid gen. Gurka se sice skončil bez velkých ztrát, ale i bez valných výsledků: Gurko projel za 39 hodin asi 150 km a nemohl nijak pomoci jednotkám 2. armády, ani vyjasnit jejich situaci. V té době, kdy jezdecký oddíl s velkými obtížemi pronikl k Allensteinu a zde protivníka jen píchł špendlíkem, na 40 km na jih odtud byl XIII. a XV. ruský sbor v agonii. Nebylo ani překvapení ani síly úderu, což však nijak nezáviselo na veliteli skupiny; skupina byla vyslána pozdě a třebaže měla správný směr, nebyla dosti silná. Skupina o 15 eskadronách má při pohybu v jádře jen o něco málo více než polovinu k úderu. Je ovšem pravda, že snad právě tato okolnost pomohla generálu Gurkovi proniknout téměř nepozorovaně do hlubokého tylu nepřítelů a uniknout i pozornosti 1. něm. jezdecké divise, ale slabost je vždy slabostí, a když narazil na pěší jednotky s dělostřelectvem, neviděl Gurko jiného východiska než vrátiti se zpět.

Jezdeckto ani jeho velitel nejsou vinni, že, než se vyšší velitelství konečně rozhodlo užiti jezdeckta náležitým způsobem, situace zatím nestála: drama Samsonovovy armády se blížilo ke konci a tam, kde se předpokládá hluboký tyl protivníka, byla už nová fronta, spolehlivě zajištěná a již dostatečně silná, takže na její proražení nestačilo pouhé jezdeckto. Kromě toho při srážce u Allensteinu s částmi nové fronty nepřátelské nemohla projeviti skupina Gurkova příliš mnoho energie; Gurko nemohl vydati v sázku svou skupinu tím, že by se zapletl do beznadějných bojů s německými pěšími divisemi. Vždyť v posledním rozkaze armádním bylo jasné řečeno, že pěší sbory odcházejí téměř do výchozího postavení, jež měly první den po mobilisaci, a že mají přistoupiti k jeho důkladnému opevnění. Který jezdecký velitel měl by ještě tolik energie, aby všechno vsadil na jednu kartu a se zavřenýma očima se vrhl do slepé uličky ... ?

Závěry, které zde na základě studia určitého období operace uvádíme, lze rozdělit na dvě skupiny: jsou to především otázky, týkající se strategické podstaty událostí, potom otázky čistě taktické, týkající se provádění těch neb jiných úkolů.

Strategické otázky jsme pro jasnost probrali většinou jen mimochodem při výkladu faktů a rozkazů, vydaných na základě těchto faktů.

Zde jsme se chtěli dotknouti jen těchto věcí:

A. Závislost užití jezdeckých mas na základním válečném plánu a na mírovém výcviku.

1. Podle mobilizačního plánu ruské armády severozápadní fronty byly pohotově zahájit operace 21. až 24. mobilizační den. Vojensko-politický zákrok spojenců vynutil si zahájení operací 15. mobilizačního dne. Je pravda, že jezdeckto všech armád světa bylo pohotově k bojové činnosti v několika dnech, ba i hodinách. To se však týká jen jezdeckva „1. sledu“, jezdeckva strategického: v ruské armádě se veškeré t. zv. sborové a divisní jezdeckto čerpá z mocných kozáckých kontingentů. To jsou většinou pluky druhého, ba i třetího sledu, jejichž mobilisace je mnohem pozdější i v srovnání s jednotkami pěchoty.

Tak ruské sbory, vysunuté na frontu, jak jsme již řekli, téměř o 14 dní dříve, než byla jejich mobilizační pohotovost, nemohly ovšem čekat na příchod svého jezdeckva a byly v prvním období tažení bez něho. Jednoduché, ačkoliv jen dočasné východisko z této situace bylo ihned nalezeno: ze strategického jezdeckva byly vzaty některé pluky pro pěší sbory, což musilo mít nepříznivý vliv na ruské jezdecké skupiny. Vidíme, jak jezdecká skupina gen. Gurka v celém období, o němž jsme pojednali, má všeho všudy 18 eskadron místo původních 24. Ve skupině Chana Nachičevanského je úbytek v prospěch pěších sborů 15%.

2. Vysunutí armád severozápadní fronty před ukončením mobilisace porušilo v kořenech celý pečlivě připravený plán zásobování, což mělo nepříznivý vliv i na jezdeckto. Byly případy, kdy jezdeckto po zdařilých operacích místo pronásledování šlo zpět, aby doplnilo jak své zásoby střeliva, tak i potravin...

Ježto ruské jezdeckto nemělo vůbec divisních trénů, byl přísun zásob založen na tvoření zásobovacích transportů a na zakládání hlavních i předsunutých skladů. Takové sklady při rychlém postupu a rychlém vývoji operací nebylo možno zřídit, takže nakonec výborné jezdeckto „plazí se“ po bojištích a je neustále nuceno přerušovat své operace.

3. Stará pravda, že „dějiny jezdeckva jsou dějinami jeho velitelů“ potvrdila se i ve Východním Prusku. Nehledě na to, že ruským mobilizačním plánem bylo předvídáno soustředění armádního jezdeckva v strategické úderné skupiny, nebylo v ruské armádě v míru cvičeno vedení a bojové použití jezdeckých mas a ani volba příslušných velitelů se nedála podle toho. Vše bylo ponecháno náhodě a náhoda často zklamala. Při výkladu událostí jsme několikrát poukázali na chyby význačných jezdeckých velitelů, jako byl Chan Nachičevanský, kdy pak sám velitel armády byl nucen pevněji uchopiti jezdeckto do rukou a neustále je řídit nejen periodickými směrnicemi, ale i postupnými rozkazy a jinými pokyny... Nicméně, jsa přetížen vedením armády, nemohl vždy řídit jezdeckto s důsledností a pozorností, odpovídající dané situaci. Rennenkampf dával jezdecktu sice často podrobné, ale téměř vždy opožděné rozkazy.

V tomto případě má velitel armády pomáhati štáb. Bohužel, jako se při jmenování velitelů ruského jezdeckva na odpovědná místa připouštěla improvisace, tak se při tvoření štábů armádních ponechávaly v nich mezery, jež nepříznivě působily na vedení operací velkých ruských jezdeckých

skupin: vyšší ruské štáby, které většinou disponovaly mocnými jezdeckými prostředky, neměly v svém personálu často ani jednoho pracovníka, který by měl důkladnější jezdeckou zkušenost. V armádních štábech nebylo proto téměř zájmu o jezdecko a nevěnovala se pozornost činnosti velkých jezdeckých mas. Jezdecko se vyslalo dopředu, pak se založily ruce, ochabovalo úsilí — a jak jsme viděli — i v důležitých směrnících se zapomínalo na celkovou orientaci, čímž operace jezdecka pozbývaly náležitého souladu a žádoucí souvislosti.

Důsledek všech uvedených nedostatků v organizaci jezdeckých mas ruské armády vidíme na příkladu ve Vých. Prusku, že se náhle, na rozkaz shora, mění od základu plán operací armády a že tato změna není nijak důsledkem činnosti jezdecka, jež má vyššímu velitelství dávat podklad a zprávy pro tu neb onu změnu v rozhodnutí. Zde u ruského jezdecka naopak vidíme, že stejně slepé jsou nejen vyšší štáby až do armády v to, ale i sami velitelé jezdeckých skupin. Data, přinutivší štáb fronty k změně plánu již zahájené a v život uváděné operace, byla získána z nějakého jiného pramene, jenom ne od jezdecka. Tím neobyčejně utrpěl prestiž jezdecka, a kdybychom celou otázku neprozkoumali až na dno, mohl by tento fakt vésti k nesprávnému závěru, jaký pozorujeme ve vojenské poválečné literatuře všech hlavních armád, že se jezdecko již přezilo a musí zmizet. Doufáme, že svědomitě a důkladné studium všech nedostatků v ruském jezdecku dovolí nám učiniti poněkud jiný závěr v prospěch jezdecka: jezdecku tak jako dříve přísluší čestné místo, bude-li se ho ovšem používatí obratně, účelně, s plným pochopením pro jeho specifické vlastnosti a za předpokladu náležitého jeho výcviku v míru.

Nastal jen značný posun na hierarchickém žebříčku těch, kteří jsou odpovědní za osudy jezdecka: nyní jeho historie nezávisí jenom na jeho přímém veliteli, nýbrž stejnou, ne-li větší měrou na nejbližší vyšším štábu, který dává hlavní podněty k činnosti jezdeckých mas a volí okamžik (čas) i místo pro použití jezdecka.

4. Na potvrzení tohoto „nového“, světovou válkou vyzdviženého předpokladu musíme si všimnouti ještě jednoho faktu, který nebyl sice uveden v život tak úplně, jak to žádala ruská vojenská literatura i veřejné mínění ruských vojenských kruhů, ale který se značnou měrou projevoval v plánech a počátečních, ještě v míru vypracovaných direktivách.

Míníme zde myšlenku použití četného ruského jezdecka; ta vznikla již uprostřed minulého století a pěstovala se v ruských vojenských kruzích po několik pokolení. Myšlenka ta jest: zaplaviti v čas války s Německem pohraniční německé oblasti v prvních dnech války masami ruského jezdecka. Za původce této myšlenky se považuje generál Skobelev, slavný „Bílý generál“, a vlivem jeho autority našla a do posledních dob měla své zastánce. Němcům to nebylo tajemstvím: první a tudíž i nejsilnější a nejnebezpečnější úder měl býti veden na Východní Prusko, a proto je přirozené, že právě tam vidíme zvlášť pečlivá a do všech podrobností promyšlená opatření proti náporu ruského jezdecka.

Nejprve je nutno podlomiti pohyblivost jezdecka a zbaviti je možnosti, využití volně této hlavní vlastnosti.

Proto v celém Východním Prusku vidíme nejpečlivější práci za účelem úpravy válečnické: všech přirozených vlastností terénu se vědecky využívá a nejenom jezdecko, ale i ruská pěchota stěží proráží onen jezerní kordon, za nimž, jako za pevným štítem, zamýšlelo německé velení rozvíjeti své operace.

Ale ruské jezdectvo mohlo projít i mimo tento předem a promyšleně opevněný prostor. A proto pro tento případ všechny zbývající prostor, nemající přirozených překážek, činí se schopným k obraně umělými metodami opevňování. Nejen lidé, ale zdálo se, že i sama příroda byly vzaty do služeb německého velení; ani jediná podrobnost nebyla zanedbána. Na konec tedy celé východopruské bojiště bylo proměněno ve výborně zařízené polopevnostní předpolí, kde se může pěchota a jezdectvo pohybovat jen velmi obtížně. Na cestách do německého týlu bylo jezdectvu nastaveno tolik překážek, že i pro nejschopnější jezdecké velitele byl úkol proniknouti do hloubky těžký.

Tuto strategickou přípravu možného válčiště ruské mírové zpravodajství prostě propáslo. Zatím ruská myšlenka a z ní vyplynuvší operační plán zůstaly na starých základech a značně zastaraly. Přes to vidíme právě zde, na východopruském válčišti, soustředění jezdeckých mas, které ve skutečnosti neměly kde se rozvinouti.

Ponechávajíc si právo i povinnost vysloviti závěr o použitelnosti jezdeckých mas v moderní válce až na konec, po závěrech o otázkách taktického použití jezdectva, řekneme zde jen to, co se vlastně samo nabízí, totiž: „správnou zůstala stará vojenská pravda, že každá zbraň dá a musí dáti plné výsledky jen s tou nevyhnutelnou podmínkou, že se jí užije na pravém místě a v pravý čas.“

Otázky taktického použití jezdectva v uvedeném období, jakož i jeho strategického využití vyplývají přímo z mírového výcviku jezdectva.

A. Bojový výcvik obou jezdectev, německého i ruského, v taktických věcech se jen málo lišil a byl na výši současných požadavků. Kromě boje koňmo věnovaly obě strany náležitou pozornost i boji pěšky. Zde nutno jen zdůrazniti to, že ruské jezdectvo dávalo větší přednost jezdeckému nárazu a mělo snahu, obvyklé úkoly řešit především koňmo, což často vedlo k zbytečným ztrátám. Zřejmým příkladem takového užití jezdectva může býti boj u Wormdittu (jezdecká skupina Chana Nachičevanského): nečekaje na výsledek boje sesedlých jezdeckých jednotek a na účinek hlubokého obchvatu, prováděného koňmo, sám velitel skupiny se snaží dosáhnouti rozhodnutí ve středu blízkým obchvatem nepřátelského křídla, a to koňmo. Výsledky ukázaly, jak bylo takové řešení riskantní; obchvacující skupina se dostala náhle do palby, utrpěla velké ztráty, nic nedokázala a na nějaký čas byla vyřaděna z boje i se svým velitelem, který byl raněn a nemohl vykonávati velení.

V boji pěším vidíme u ruského jezdectva dvě věci: první je nedostatek výcviku ve vedení větších sil v pěším boji (rozhodně na př. již na stupni brigády); v tom případě boj se ihned rozpadá na jednotlivé, hlavně plukovní úseky, které mají mezi sebou jen špatný styk.

Druhý nedostatek je ještě neúplná výzbroj pro pěší boj u kozáckých jednotek, které neměly bodáků.

B. Spojovací služba byla teoreticky u Rusů propracována docela svědomitě. Vidíme zde nejen telefon, ale i výcvik v použití telegrafu. Ba i poměrně nové pojítko — radiotelegrafie — bylo přiděleno každé větší jezdecké skupině. Jsou i prostředky automobilní. Ale všeho bylo tak nedostatečné množství, že široce rozhozené jezdectvo rychle spotřebovalo své nepatrné elektrické spojovací prostředky a používalo primitivních způsobů. Jiskrové stanice daly výborné výsledky, ale při dalších nájezdech se na př.

Chan Nachičevanský — neznámo proč — vzdal tohoto pojítka a ve skutečnosti byl bez spojení.

Kdyby byla měla každá skupina svou jiskrovou stanici, byly by všechny tři skupiny (Nachičevanský, Rauch, Gurko) mohly mezi sebou zjednatí spojení a jejich nájezdy by nebyly prováděny naslepo, i kdyby je byl armádní štáb neorientoval.

Zvláště trpěly nedostatkem pojítek všechny přezvědné oddíly. Zprávy, získávané mnohdy s velkým napětím sil fyzických i morálních, přicházely na místo určení většinou pozdě; k dodávání zpráv měly nakonec přezvědné oddíly jediný prostředek, starý jako sám svět — jezdec na koni. Kdyby byla ruská armáda dala svému jezdecktvu i silné oddíly cyklistů, bylo by získalo jezdecktvu jak při přezvědech, tak i při své bojové schopnosti.

C. Ruskému jezdecktvu se dostalo v míru výborného a všestranného výcviku, i v t. zv. jezdeckém ženijním oboru, do kterého patřily všechny otázky ničení, využívání telegrafní a telefonní sítě nepřátelské, naslouchání a konečně i otázky užití polního opevnění. Ale ve válce se ukázalo, že přidělené prostředky byly nedostatečné nebo jich vůbec nebylo (jako na př. nůžky na stříhání drátu).

V pohraničních oblastech se studoval dosti pilně nepřátelský jazyk, ale když se pak měla ve skutečnosti zachycovati nepřátelská telegrafní korespondence, nebylo dostatečné množství velitelů hlídek a oddílů znalých jazyka, aby bylo možno se vyznati v jednoduchém poměrně systému korespondencí, na daném úseku prováděných. Stalo se pravidlem: „Čemu nerozumím, to zničím.“ Zachycené telegrafní pásy se obyčejně házely do ohně. Následek toho byl, že Rusové nepoznali převozy německých sborů, prováděné téměř před jejich očima.

D. Zvláště však trpělo ruské jezdecktvu neuspořádaností týlu. Malé dopravní prostředky jaksi nutily ruské jezdecktvu, aby co nejdříve a nejširší měrou využilo místních zdrojů. Při tom se však nepočítalo s vůlí protivníka, že Němci učiní všechna opatření k hluboké evakuaci nebo i ke zničení svých zásobovacích prostředků. Tím více bylo však potřeba důkladně promyslet otázku zásobování jezdeckta a nenechávat pluky jen s 5 jednospréžnými vozy a 16 kárami a divise úplně bez trénu.

Proto vidíme velitele jezdeckta, že jsou nuceni zastavovati pohyb vpřed a vyčkávají příjezdu trénu nebo dokonce jeti zpět trénu naproti. To je situace pro jezdecktvu nesnesitelná a pro jeho velitele tíživá.

Ještě hůře vypadá organizace zdravotnické služby: byla tak primitivní a začátečnická, jako by jezdecktvu bylo nepřátelskými střelami nezranitelné. Po první srážce se těžce lituje toho, že problém nebyl promyšlen v celé své šíři.

Ruské jezdecktvu kromě zdravotnických vozíků velmi starodávného typu nemělo k odsunu raněných jiných prostředků — a bylo nutno odsunovati velmi daleko, ježto jezdecktvu nemělo vůbec polních nemocnic, jež byly příliš těžkopádné. Zbýla tři východiska: buď zanechat raněné péči místního obyvatelstva, nebo je voziti s sebou, nebo konečně evakuovati. Ale obyvatelstvo ve Východním Prusku bylo Rusům nepřátelské; voziti raněné s sebou znamená velké břímě. Zbývá evakuace do vzdáleného a cizího léčebného ústavu — ale není prostředků k odsunu. Po té stránce strádalo jezdecktvu i za ruskojaponské války a strádalo i ve válce světové. Doufáme, že si z jeho trpkých zkušeností vezmou poučení ostatní...

Bylo-li o lidi tak málo postaráno, co máme říci o koňstvu? Zde se řešení otázky ponechávalo div ne každému jezdcí: stojí-li za to vésti koně dále nebo jej utratiti.

Máme se vždy učit minulými chybami, abychom je neopakovali. Technické nedostatky se rychle a úplně nahradí i během války. Uvážíme-li omyly a nedostatky výcviku, hlavně pokud jde o přizpůsobení moderním podmínkám boje, a provádíme-li výcvik tak, aby šel stejným krokem s vývojem techniky, můžeme také dosti rychle dosáhnouti kladných výsledků.

Mnohem složitější jsou otázky, jakmile vstoupíme do sféry problémů, abych tak řekl, zásadního rázu, dotýkajících se samé podstaty jezdeckva jakožto válečného činitele. To je už otázka doktriny, kterou nutno studovati čistě vědecky, na podkladě velkých minulých zkušeností.

Na daném, poměrně nepatrném episodickém příkladu můžeme, zdá se, přijíti k jednomu základnímu závěru: nehledíce na neumělé použití jezdeckva ruským velitelstvím, ani na nedostatky ve výcviku a v zásobování ruského jezdeckva, můžeme přece jen říci, že základní princip zůstal zachován: jezdeckvo nijak nepozbylo svého významu v boji, nastaly jen jisté změny v jeho použití, nebo, správněji, v disponování jím; těžiště se poněkud přesunulo a snad i rozdvajilo: nyní historie jezdeckva nespočívá jenom na jeho velitelích, ale stejnou měrou nebo dokonce větší měrou na těch orgánech, které disponují všemi bojovými prostředky a nazývají se technicky štáby.

Obě těžiště se musí navzájem doplňovati: velitel může býti geniem, ale nedokáže nic a výsledek jeho strategické práce bude roven nule, nebudou-li ve štábu správné představy o zásadách činnosti jezdeckých mas. Naopak zase, při nejlepším disponování jezdeckvem nedokáže se nic, bude-li jezdecký velitel neschopný a bude špatně plnit úkoly, které mu byly dány.

Vojenství u nás a v cizině.

X:

Armádní generál Louis Eugène Faucher šedesátníkem.

Chtítí pojednat o činnosti armádního generála Fauchera v naší armádě a ocenit její význam znamená téměř psáti historii její organizace a všech obtíží, které naše armáda prodělala v letech poválečných.

Vzácný tento muž pracoval před válkou v Joffrově hlavním štábu a celou válku prodělal v hlavním stanu francouzských armád, kde získal nesmírné zkušenosti organizační a taktické, jichž uměl skvěle využít ve prospěch naší armády. K nám přichází s Pelléovým štábem v únoru 1919 v hodnosti podplukovníka. Za bolševického vpádu Maďarů na Slovensko je náčelníkem štábu západní skupiny generála Mittelhaussera, účastní se činné operací a získává armádní pochvalu a náš válečný kříž.

Generál Faucher je odchovancem staré školy Polytechnické, která francouzskému státu dala celou armádu velkých vojáků, inženýrů a vědců. Tradiční výchova této školy, doplněná zkušenostmi války prožité v blízkosti Joffrově, Fochově a Pétainově, zračí se plně v jeho způsobu práce a nazírání. Přísně konkrétní a logický jak v myšlení, tak v písemnostech dovede se zvláště vzácnou přímostí nalézt vždy pravou pointu dané otázky a usměrniti ji na správnou dráhu.